

Istoria comunismului din România

CORINT
LOGISTIC

LIBRIS
12/13

We know
books

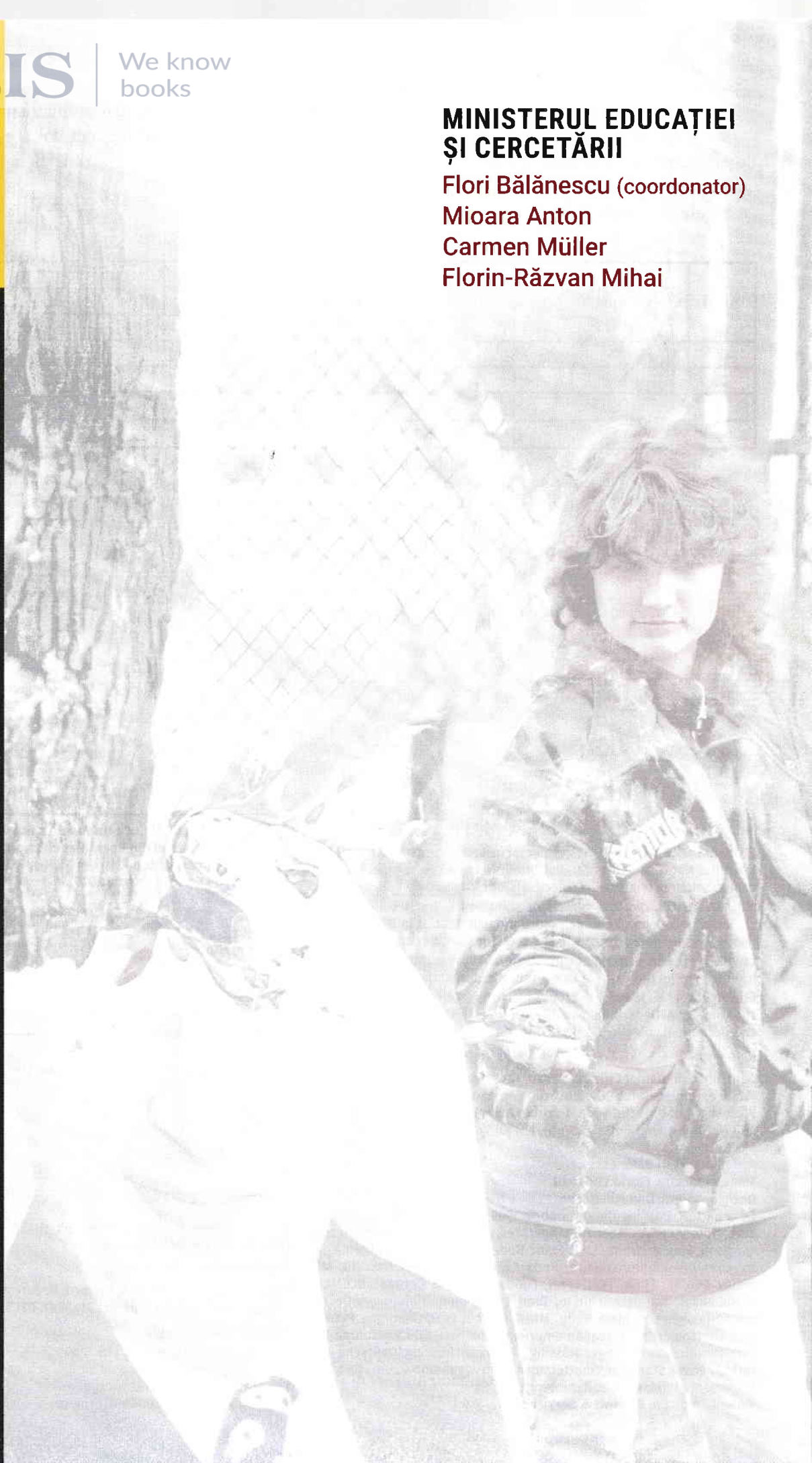
MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII

Flori Bălănescu (coordonator)

Mioara Anton

Carmen Müller

Florin-Răzvan Mihai

LIBRIS

We know books

Cuprins

Deșteaptă-te, române!	3
Ghid de utilizare a manualului	5
Competențe generale și specifice/ Portofoliul elevului/Metode didactice	6

I. INTRODUCERE ÎN STUDIUL REGIMURILOR

COMUNISTE	7
Regimurile comuniste în secolul al XX-lea	7

II. DE LA PARTID PERIFERIC LA PARTID UNIC

1. Dinamica Partidului Comunist/ Muncitoresc Român, 1921–1989	10
2. Propaganda: instituții și practici, învățământul de partid	14
3. Organizații de masă	16
Studiu de caz: Organizațiile de copii și tineret	17
4. Rolul liderului și cultul personalității	18
Studiu de caz: Gheorghe Gheorghiu-Dej	20
Studiu de caz: Nicolae Ceaușescu	21
RECAPITULARE	22
(AUTO)EVALUARE	23

III. DINAMICA REGIMULUI COMUNIST

1. Instituții politice și organizarea administrativă.	24
2. Relația stat–cetățean: coerciție, rezistență și acomodare.	26
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR.	30
RECAPITULARE/ (AUTO)EVALUARE.	31

IV. ROMÂNIA ÎN RELAȚIILE INTERNATIONALE POSTBELICE.

1. Relațiile cu marile puteri în perioada 1944–1989	32
Studiu de caz: România în cadrul Organizației Tratatului de la Varșovia	36

V. REPRESIUNEA POLITICĂ

1. Legislație și instituții represive: Securitate, Miliție, Trupe de Securitate, Justiția	38
2. Sistemul concentraționar (1945–1964): închisori, lagăre, colonii de muncă, deportări	46
3. Forme de supraveghere și represiune (1965–1989): generalizarea supravegherii, proces de drept comun motivate politic, psihiatrice punitivă, instituționalizarea forțată a minorilor	53
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR.	57
RECAPITULARE	58
(AUTO)EVALUARE	59

VI. FORME DE OPOZIȚIE ȘI CONTESTARE

1. Rezistența armată	60
2. Disidența	66
Studiu de caz: Impactul Actului Final de la Helsinki asupra României. Doina Cornea.	71
3. Exilul românesc	72
Studiu de caz: Radio Europa Liberă (REL)	75
RECAPITULARE	76
(AUTO)EVALUARE	77

VII. ECONOMIA

1. Satul: țărănimie, colectivizare, sistematizare	78
2. Orașul: proletariat, industrializare, urbanizare	84
3. Crizele economiei de comandă: raționalizarea alimentară, penuria bunurilor de consum, comerțul paralel, corupția	86
DEZVOLTAREA COMPETENȚELOR.	90
RECAPITULARE/(AUTO)EVALUARE	91

VIII. SOCIETATEA

1. Viața cotidiană: petrecerea timpului liber.	92
2. Culte și practici religioase.	94
3. Minorități etnice	98

IX. EDUCAȚIA ȘI SPORTUL

1. Învățământul public, între educație și control ideologic.	100
2. Sportul de masă și de performanță	102

X. POLITICI ÎN DOMENIUL SĂNĂTĂȚII. DEMOGRAFIA

1. Politici în domeniul sănătății. Campanii de sănătate publică (antialcool, antitabac, combaterea epidemiilor)	104
2. Demografia	106
Studiu de caz: Decretul nr. 770/ 1966	108
RECAPITULARE/EVALUARE	109

XI. POLITICI CULTURALE ALE REGIMULUI COMUNIST.

Instrumentalizarea politică a culturii.	110
Studiu de caz: Protocronismul	113

XII. REVOLUȚIA DIN DECEMBRIE 1989

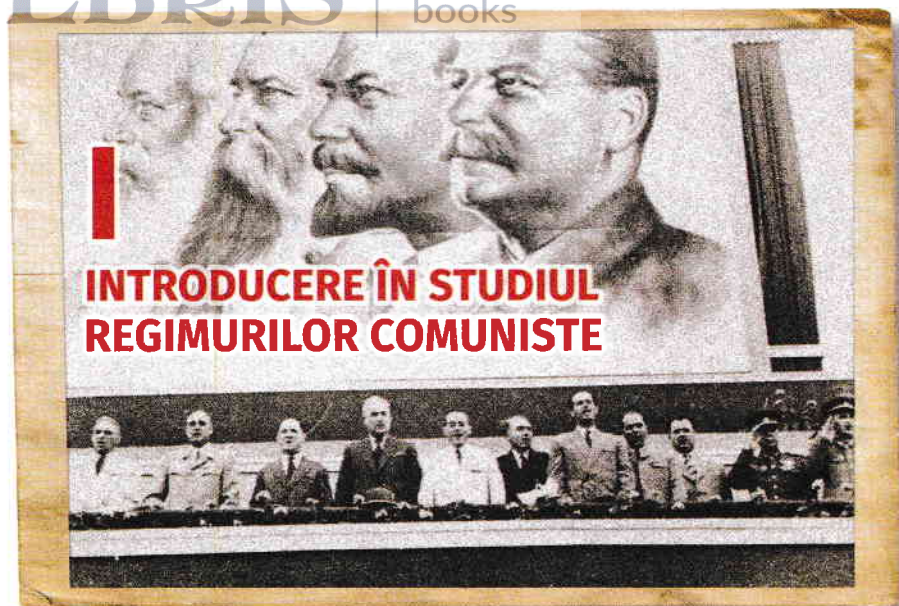
Anul 1989 în context internațional. Revoluția din decembrie 1989 în România.	114
---	-----

XIII. MEMORIA REGIMULUI COMUNIST

1. Memoriale și muzee ale comunismului în România și în Europa de Est	118
2. Condamnarea comunismului în România. Procese contra foștilor torționari. Nostalgia comunismului	119
RECAPITULARE/(AUTO)EVALUARE	121

HĂRȚI COMPARATIVE/MICUL MUZEU AL COMUNISMULUI/HARTĂ CONCEPTUALĂ

RECAPITULARE FINALĂ	124
EVALUARE FINALĂ.	126
LISTĂ DE ABREVIERI ȘI BIBLIOGRAFIE	128

1. Regimurile comuniste în secolul al XX-lea

Marxism-leninismul

În februarie 1848, în plin val al revoluțiilor naționale, gânditorii germani Karl Marx și Friedrich Engels publicau, la Londra, *Manifestul Partidului Comunist*, în care avertizau că stafia comunismului bântuie prin Europa, amenințând ordinea politică, economică și socială existentă. Un secol mai târziu, comunismul cuprinsese lumea, 845 de milioane de oameni trăind sub semnul secerii și ciocanului în 1949.

Inspirați de teoria marxistă, câțiva revoluționari au dus mai departe ideile fondatorilor. După ce a răsturnat regimul țarist și a întemeiat republica sovietelor în Rusia, Lenin a instaurat dictatura proletariatului și a anunțat declanșarea revoluției mondiale. Sub coordonarea sa, autoritățile sovietice au reprimat cu duritate orice formă de opoziție, au instituit cenzura și, cu ajutorul propagandei, au exercitat monopolul asupra tuturor segmentelor societății.

Stalinismul

Fidel principiilor marxist-leniniste, Stalin, succesorul lui Lenin, a concentrat în mâinile sale puterea absolută în partid și stat, a abandonat revoluția mondială și a ales construirea „socialismului într-o singură țară”, declanșând industrializarea și colectivizarea agriculturii. Din cauza terorii aplicate sistematic, milioane de oameni au murit. Stalinismul a fost prima formă de totalitarism din istorie.

Comunismul asiatic

În încercarea de a recupera decalajul economic față de democrațiile occidentale, liderul Partidului Comunist Chinez, Mao Tzedun, a mobilizat masele, cea mai importantă resursă a Chinei. A demarat campania numită Marele Salt Înainte (1958), cu intenția de a spori productivitatea în agricultură și industrie la nivelul comunelor. Încurajați de autorități, țăranii au construit mici furnale de oțel, unde topeau uneltele din gospodărie. Satele s-au unit în „comune populare”, pentru a lucra la irigații, reîmpădurire și combaterea efectelor inundațiilor. Nimeni nu se mai ocupa de muncile câmpului. Au murit din cauza foametei între 20 și 30 de milioane de oameni. În 1966, Mao a declanșat Revoluția Culturală, îndemnând Gărzile roșii la îndepărtarea elementelor capitaliste și tradiționale din societate.

După moartea lui Mao (1976), ideile sale au fost abandonate. Sub conducerea moderatului Deng Xiaoping (1978–1989), a fost demarat un program de reforme – *Cele patru modernizări* (în agricultură, industrie, știință și tehnologie, domeniul militar). Prin „economia socialistă de piață”, China a devenit o putere mondială. Xiaoping a fixat *Cele patru principii cardinale*, prin care țara își păstra caracterul socialist, aplicând în continuare „dictatura democratică” a poporului, sub conducerea Partidului Comunist Chinez.

TERMENI-CHEIE • dictatura proletariatului • ideologie • luptă de clasă • proletariat • revoluție • totalitarism • marxism-leninism • economie socialistă de piață

REPERE CRONOLOGICE

1848 – Karl Marx și Friedrich Engels: *Manifestul Partidului Comunist*

1917, octombrie 25 – Lenin declanșează revoluția bolșevică în Rusia

1922–1952 – Stalin, secretar general al PCUS

1940–1949 – Instaurarea comunismului în țări din Europa Centrală și Răsăriteană: Albania, Bulgaria, Cehoslovacia, Estonia, Germania de Est, Iugoslavia, Letonia, Lituania, Polonia, România, Ungaria

1949 – Proclamarea Republicii Populare Chineze (Mao Zedong)

1949–1979 – Răspândirea comunismului în întreaga lume: Asia (Cambodgia, Coreea de Nord, Laos, Vietnamul de Nord), Africa (Angola, Benin, Congo, Madagascar, Mozambic, Sudan, Yemen), America Latină (Cuba)

1989 – Prăbușirea regimurilor comuniste în Polonia, Ungaria, RDG, Bulgaria, Cehoslovacia, România

1991 – Dizolvarea oficială a URSS

Troțkismul: Teoria „Revoluției permanente” vs. „Socialismul într-o singură țară”

Lev Davidovici Troțki (1879–1940)

Promotorul teoriei marxiste a „revoluției permanente” (victoria comunismului în țările „înapoiate”), principalul concurent pentru putere al lui Stalin:

Comisar al poporului pentru politica externă și pentru apărare și flotă, fondator și primul comandant al Armatei Roșii (îi sunt atribuite succesele Armatei Roșii în războiul cu Armata Albă și victoria în Războiul civil), membru fondator al Politburo (structura care guverna și conducea în numele PCUS). Exclus în 1927 din partid, a fost deportat în URSS, apoi exilat. În 1938, aflat în Mexic, a înființat Internaționala a patra, în opoziție cu Internaționala a treia (1919, Comintern). Deși foarte bine păzit, Troțki a fost asasinat de un agent sovietic.

• Caută informații în surse suplimentare despre lupta pentru putere în cadrul PCUS.

SURSA A „Ambele regimuri (leninismul radical, sau stalinismul, și nazismul) au fost genocidare. Distincțiile analitice dintre cele două sunt, desigur, importante, dar disprețul lor comun pentru statul de drept burghez, drepturile omului și universalitatea umanității, indiferent de distincțiile ilogice de rasă și clasă, este în opinia mea dincolo de orice dubiu. Orice student care cercetează «epoca extremelor» va trebui să vadă că leninismul a conținut toate ingredientele politice și ideologice ale orânduirii totalitare (monopolul partidului asupra puterii, uniformizarea ideologică și înregimentarea, cenzura, demonizarea «dușmanilor poporului», o mentalitate a cetății asediate, teroarea poliției secrete, lagărele de concentrare și, nu mai puțin important, obsesia formării «Omului Nou».)” (Vladimir Tismăneanu, *Diavolul în istorie*)

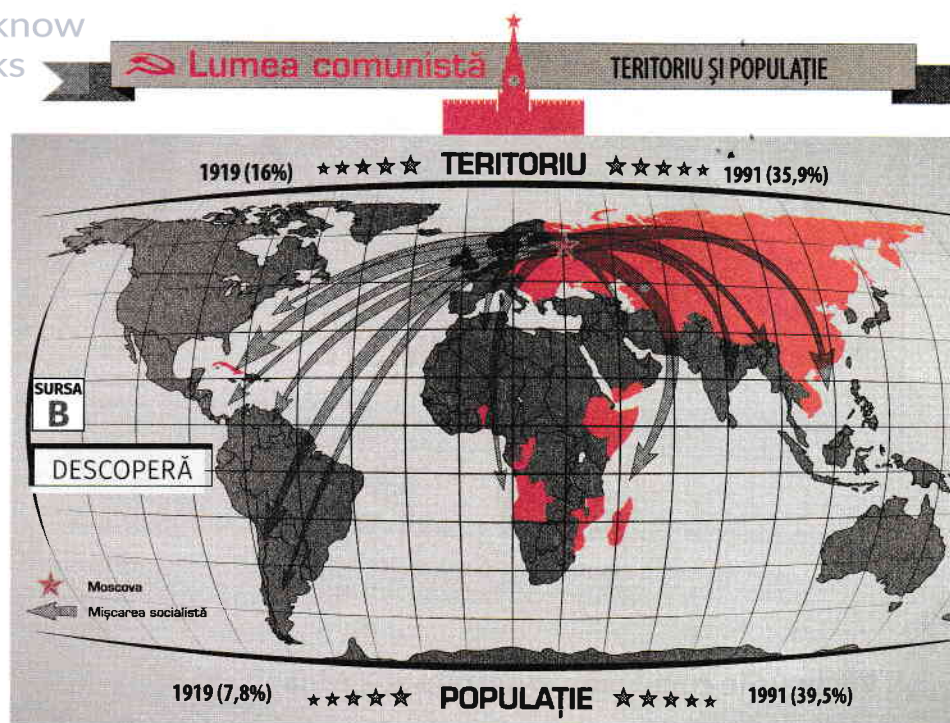
Khmerii Roșii (Partidul Comunist din Kampuchea/ Cambodgia)

Aflat la putere în Kampuchea Democrată (1976–1979), regimul Khmerilor Roșii a fost unul genocidar, sub conducerea lui Pol Pot. Ei au aplicat un „comunism al epocii de piatră”, încercând să transforme Kampuchea într-o țară totalmente agrară. Pentru aceasta, au asasinat circa 2 milioane de cambodgieni (intelectuali – purtători de ochelari; cei cu mâinile fine – considerați exploatare etc.). Regimul Nicolae Ceaușescu a avut relații diplomatice cu regimul Khmerilor Roșii al lui Pol Pot.

„La invitația C.C. al P.C. din Kampuchea Democrată și a Guvernului acestei țări, o delegație de partid și de stat a României, condusă de președintele Nicolae Ceaușescu, a făcut o vizită oficială în Kampuchea. Aspect de la întâlnirea protocolară”, 28–30 mai 1978.

Sursa: FOCCR, Cota 173/1978.

• Identifică pe sursa B teritoriile care în 1991 nu mai erau comuniste.

SURSA C „Istoria tuturor societăților de până azi este istoria luptelor de clasă. Omul liber și sclavul, patricianul și plebeul, nobilul și iobagul, meșterul și calfa, într-un cuvânt asupritorii și asupriții se aflau într-un permanent antagonism, duceau o luptă neîntrepută, când ascunsă, când fățișă, o luptă care de fiecare dată se sfârșea printr-o prefacere revoluționară a întregii societății, sau prin pieirea claselor aflate în luptă. [...] Epoca noastră, epoca burgheziei, se deosebește însă prin faptul că a simplificat antagonismele de clasă. Societatea întreagă se scindează din ce în ce mai mult în două mari tabere dușmane, în două mari clase direct opuse una alteia: burghezia și proletariatul.” (*Manifestul Partidului Comunist*, 1848)

Realizează un scurt interviu cu un fost muncitor, activ în perioada comunistă, pornind de la premisele teoriei marxiste, care susține că apăra interesele proletariatului. Prezintă un discurs concludiv în fața clasei. Pași de urmat: a. îi ceri permisiunea de a sta de vorbă; b. îi ceri acordul pentru a fi înregistrat audio și/sau video; c. analizezi răspunsurile; d. extragi concluziile.

APROFUNDEAZĂ

Conform teoriei marxiste, revoluția proletară ar fi trebuit să izbucnească prin efortul muncitorilor din statele puternic industrializate, dar s-a declanșat în Rusia țaristă, o țară nedezvoltată în comparație cu Franța, Germania ori Anglia. Artizanul ei a fost Vladimir Ilici Lenin (Ulianov, 1870–1924), fondatorul Partidului Comunist al Bolșevicilor. Optând pentru varianta cea mai radicală a marxismului, el a teoretizat „partidul de tip nou”, organizat în jurul „revoluționarilor de profesie”.

• Surprinde într-un eseu principalele caracteristici ale Partidului Bolșevic în comparație cu partidele burgheze, pornind de la cuvintele Elenei Ussiewicz, membră a Partidului Comunist Polonez, ea însăși victimă a terorii staliniste:

„Un comunist adevărat se caracterizează printr-un respect absolut față de disciplină. Absolut. Necondiționat. Cu orice preț. [...] Chiar cu prețul vieții. Al vieții. Ce e viața ta în comparație cu interesele partidului? Dacă partidul ți-o cere, îți pui capul pe o tîpsie și vii singur cu el acolo unde ți se ordonă. Altfel înseamnă că nu ești cu adevărat comunist.” (Arkadi Vaksberg, *Hotel Lux*)

DEZBATERE: CRIMELE COMUNISMULUI

De ce numărul victimelor comunismului a fost atât de mare?

Potrivit istoricului francez Stephane Courtois, numărul victimelor comunismului a ajuns la cca 100 de milioane:

URSS, 20 000 000 de morți

China, 65 000 000

Vietnam, 1 000 000

Coreea de Nord, 2 000 000

Cambodgia, 2 000 000

Europa de Est, 1 000 000

America Latină, 150 000

Africa, 1 700 000

Afganistan, 1 500 000

Mișcarea comunistă internațională și partidele comuniste neinstalate la putere, cca 10 000 de morți

(Sursa: *Cartea neagră a comunismului*)

SURSA D

„Estimarea numărului celor care au decedat în condiții de detenție politică sau din cauza detenției este foarte dificilă. În ce privește numărul celor morți în detenție, executați, asasinați, lichidați, tortionarii au avut o tehnică atât de perfecționată a ștergerii urmelor, iar arhivele au rămas atât de incomplete și inaccesibile, încât nu va putea fi cunoscut nicio dată.” (*Raport final*)

SURSA E

„În localitățile de deportare din Bărăgan au murit în anii 1951–1956 cel puțin 1 687 persoane, dintre care 1 510 adulți (89,57%) și 177 copii (10,43%).” (Romulus Rusan, *Morți fără morminte în Bărăgan*)

ETAPE: a. anunțarea temei; b. împărțirea în trei grupe, cu temele: **Grupa 1** „Motivele necunoașterii numărului victimelor comunismului în România” (pornind de la sursele D și E) / **Grupa 2** „De ce numărul victimelor din Asia este mai mare decât al celor din Europa de Est?” / **Grupa 3** „De ce au existat victime și în statele în care partidele comuniste nu au ajuns la putere?”; c. documentarea temei pentru pregătirea dezbaterii; d. realizarea dezbaterii și prezentarea concluziilor acesteia.

ANALIZEAZĂ

1. Identifică, pe sursa B, cel puțin zece țări de pe trei continente. Ce observi?
2. Precizează, pe baza sursei A, modul în care se raportează stalinismul și nazismul la democrație. Formulează un punct de vedere referitor la trăsăturile comune regimurilor totalitare.
3. Pe baza sursei C, identifică semnificația termenului „luptă de clasă”. Prezintă una dintre practicile politice totalitare menționate în sursă.

ȘTIAI CĂ...?

• „Secera și ciocanul” este cel mai cunoscut simbol comunist, dar nu a existat în vremea fondatorilor ideologiei comuniste. Folosit pentru prima oară după declanșarea Revoluției Ruse din 1917, sugerează solidaritatea socială dintre muncitori și țărani. După 1922, a fost adoptat ca simbol oficial al Uniunii Sovietice. Este interzis prin lege în: Georgia, Letonia, Lituania, Ucraina și Ungaria.

• Puterea de propagare a ideilor comuniste a scăzut după prăbușirea Uniunii Sovietice. În prezent, doar cinci state se declară comuniste: Cuba, Republica Populară Chineză, Republica Populară Democrată Coreeană, Republica Populară Democrată Laos și Republica Socialistă Vietnam.

DESCOPERĂ

Represiunea
în statul sovietic

SURSA F

„...nicio milă pentru acești dușmani ai poporului, acești dușmani ai socialismului, acești dușmani ai muncitorilor. Război pe viață și pe moarte bogătașilor și slugilor lor, intelectualii burghezi; [...] Să scăpăm pământul rusesc de toate insectele dăunătoare, de purici (escrocii), de ploșnițe (bogații) și așa mai departe. Aici vom băga în pușcării vreo zece bogați, vreo doisprezece vagabonzi, o jumătate de duzină de muncitori care trag în lături. [...] Și vom mai împușca pe loc câte un individ din zece, dacă se face vinovat de parazitism.” (Lenin, în *Dicționarul comunismului*)

• Pornind de la sursa F și utilizând alte surse de documentare, realizează propria cercetare cu tema „Categoriile de victime ale comunismului”.

PROIECT DE GRUP

1. Citiți cartea (sau despre cartea) *Insula canibalilor. 1933, o deportare-abandon în Siberia*, a istoricului francez Nicolas Werth.

2. Stabiliți coordonatele cronologice ale deportării pe Insula Nazino (600 de m lățime și 3,2 km lungime, în regiunea mlăștinoasă Narim) și dați exemple de decizii ideologice luate în aceeași perioadă.

3. Formulați o concluzie de cel mult o pagină despre rațiunile ideologice ale acestei deportări și urmările ei. Atașați imagini.

TERMENI-CHEIE • clandestinitate

• organizație-paravan • proletariat

• deviere de dreapta

REPERE CRONOLOGICE

1921 – Înființarea PCdR

1924 – Scoaterea PCdR în afara legii

1944 – Cooptarea primilor miniștri comuniști în Guvern

1945 – Redenumirea PCdR în PCR

1948–1965 – PMR, după unificarea PSD cu PCR

1948–1949 – Sunt excluși 192 000 de membri de partid (21,13% din total)

1952 – Ana Pauker, Vasile Luca și Teohari Georgescu sunt acuzați de deviere de dreapta

1956 – Criticarea cultului personalității lui Gheorghiu-Dej de către Iosif Chișinevschi și Miron Constantinescu (demisi din funcții în 1957)

1965 – Nicolae Ceaușescu ales secretar general al PCR

1989 – Congresul al XIV-lea, ultimul din istoria PCR

INVESTIGAȚIE

1. Pe baza lecției și a surselor alternative, aflați circumstanțele interne și externe ale desfășurării alegerilor din noiembrie 1946.

2. Explicați de ce nu puteau câștiga în realitate comuniștii majoritatea voturilor.

3. Comentați cu argumente următoarea afirmație a lui Stalin: „Nu contează cine votează. Contează cine numără voturile”.

Ana Pauker, Gheorghe Gheorghiu-Dej, Teohari Georgescu și Vasile Luca, 1950.

Sursa: FOCCR, Cota: 21/1944.

1. Dinamica Partidului Comunist/ Muncitoresc Român, 1921–1989

Perioada interbelică

După Primul Război Mondial, mișcarea socialistă s-a scindat între moderați și radicali, adepți ai Revoluției bolșevice din Rusia, care răsturnase regimul țarist în 1917. Divergențele s-au accentuat în 1921, când, la congresul Partidului Socialist, gruparea radicală a hotărât afilierea la Internaționala a III-a Comunistă (Comintern) – concepută de Lenin ca un partid unic mondial – și a înființat PCdR. Noua organizație a preluat teza leninistă a dreptului minorităților naționale la autodeterminare „până la despărțirea unor provincii de statul român”, ceea ce a dus la interzicerea activității Partidului Comunist prin Legea Mârzescu (1924). Partidul a intrat în ilegalitate și a acționat clandestin, fiind supravegheat de Siguranța statului. Mulți membri au fost condamnați și închiși în penitenciare (Jilava, Văcărești, Doftana). Influenți în anumite medii proletare (ale ceferiștilor și petroliștilor), comuniștii s-au implicat în mișcările sociale, mai ales în greve, dur reprimare de autorități. În perioada interbelică, Partidul Comunist număra circa 1 000 de membri.

După război

În contextul prezenței Armatei Roșii pe teritoriul românesc, după 23 august 1944 comuniștii au jucat un rol tot mai mare în politică. Efectivele lor au crescut după cooptarea la guvernare și fuzionarea cu social-democrații. La alegerile din noiembrie 1946, în cadrul coaliției Blocul Partidelor Democratice, au obținut primul loc prin falsificarea rezultatelor. După interzicerea partidelor istorice și autodizolvarea formațiunilor denumite „tovarăși de drum”, PCR a devenit partid unic, sub conducerea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, liderul comuniștilor închiși în timpul războiului. Până la începutul anilor 1960, PCR a urmat cu strictețe linia politică stabilită la Kremlin. În căutare de legitimitate și popularitate în interiorul țării, a adoptat treptat un curs „independent”. După 1965, utilizarea simbolurilor istorice naționale și apelul la sentimentele patriotice au fost combinate cu ideologia marxist-leninistă, dând naștere comunismului național.

LUPTA PENTRU PUTERE ÎN PARTID

Liderul grupării din închisori, Gheorghiu-Dej, s-a impus în fața celorlalte două tabere: membrii aflați în clandestinitate în țară (conduși de Ștefan Foriș) și cei din Uniunea Sovietică (în fruntea cărora se afla Ana Pauker). Rivalitatea dintre cele trei grupări a fost tranșată de Stalin, care a decis alegerea unui muncitor de origine română în fruntea partidului.

SURSA A „Partidele de stânga, care erau susținute de clasa muncitoare urbană și urmăreau să reprezinte interesele acesteia, au avut o influență directă redusă asupra vieții politice în perioada interbelică. Lipsa lor de eficiență s-a datorat proporțiilor modeste ale electoratului lor – proletariatul a rămas un procentaj scăzut al populației active –, faptului că au neglijat tradițiile naționale și religioase și, cel puțin în cazul comuniștilor, persecuțiilor puternice din partea guvernului. Nici socialiștii și nici comuniștii nu au reușit să atragă un sprijin de masă sau să realizeze mai mult decât o reprezentare simbolică în Parlament.” (M. Bărbulescu ș.a., *Istoria României*)

SURSA B „România contemporană nu reprezintă prin sine o unire «a tuturor românilor», ci un stat tipic cu multe națiuni, creat pe baza sistemului prădalnic de la Versailles, pe baza ocupării unor teritorii străine și pe baza înrobirii unor popoare străine. Burghezia și moșierii din România, înfăptuind propriile lor planuri imperialiste și îndeplinind totodată însărcinarea principalelor puteri imperialiste din Europa de a crea la Nistru un avanpost împotriva URSS, au cucerit Basarabia, Bucovina, Dobrogea și supun unei asuprii naționale nemaipomenite și unei exploatare semicoloniale cele 8 000 000 de moldoveni, unguri, ruși, ucraineni, bulgari, nemți, turci și alții.” (*Documente din istoria Partidului Comunist din România*, vol. III, 1929–1933)

SURSA C **Structurile de conducere ale PMR/PCR (1945–1989)**

Organul de partid	Metoda alegerii	Perioada de funcționare	Atribuții
Congresul	Convocat cel puțin, de regulă, o dată la cinci ani.	1945–1989	• Dezbătea și ratifica dările de seamă ale CC și organizațiilor de partid. • Completa sau modifica programul și statutul partidului. • Stabilea linia tactică în chestiuni politice importante. • Alega CC, fixa numărul membrilor plini și supleanți. • Coordona activitatea partidului între congrese.
Comitetul Central (CC)	Ales de Congres.	1945–1989	• Reprezenta partidul în raporturile cu alte partide. • Repartiza cadrele partidului. • Administra mijloacele financiare centrale.
Biroul Politic (din 1965, Comitetul Executiv; din 1974, Comitetul Politic Executiv)	Ales de CC.	1945–1965/1965–1974/1974–1989	• Coordona activitatea politică și munca organizatorică între plenare.
Secretariatul CC, condus de un secretar general (între 1954 și 1965, prim-secretar)	Ales de CC.	1945–1989	• Controla îndeplinirea hotărârilor partidului și selecționa cadrele.
Prezidiul Permanent (din 1974, Biroul Permanent)	Ales de CC.	1965–1974/1974–1989	• Rezolva problemele curente ale partidului.
Comisia Controlului de Partid	Aleasă de CC.	1945–1989	• Controla îndeplinirea hotărârilor partidului și ale CC. • Verifica activitatea organizațiilor de partid. • Gestiona problemele organelor centrale ale partidului.
Comisa Centrală de Revizie	Aleasă de Congres.	1955–1989	• Asigura buna funcționare a aparatului CC. • Controla modul în care erau soluționate scrisorile și sesizările adresate CC.

Rezoluția adoptată în problema națională de Congresul al V-lea al PCdR (3–24 decembrie 1931), desfășurat în Uniunea Sovietică, relua tezele conform cărora România era o „țară imperialistă” și „colonialistă”.

MINIBIOGRAFIE

Gheorghe Cristescu, zis Plăpumar (1882–1973)

Primul secretar al PCdR era fiul unui țăran sărac. Avea patru clase. Până în 1944 a fost arestat de 12 ori, iar în 1919 a intrat în parlament

din partea socialiștilor. Între 1922–1924 a fost secretar al PCdR, fiind îndepărtat din funcție pentru diferențe de opinii în problema națională. În timpul regimului comunist a fost rearestat, iar după eliberare supravegheat de Securitate. A fost reabilitat în 1965, dar a refuzat reprimirea în PCR.

FIȘĂ DE CONFRUNTARE

Stabilește corectitudinea afirmațiilor din sursa B, ținând cont de cunoștințele dobândite în clasele IV–XI:

1. Legitimitatea participării României la Primul Război Mondial; Tratatul de la Versailles.
2. Drepturile minorităților naționale din România în perioada interbelică.
3. Exprimă o părere argumentată despre „asuprirea” practică de Regatul Român după 1918.
4. Formulează în termeni istorici o opinie despre scopul PCdR în difuzarea unor astfel de afirmații.

ANALIZEAZĂ

1. Identifică în sursa A trei motive pentru slaba reprezentare a comuniștilor în Parlament.
2. Raportează stilul discursiv din sursa B la informațiile pe care le deții în acest moment despre comuniști.
3. Pe baza sursei C, stabilește o relație de cauzalitate între atribuțiile organelor de partid și puterea politică reală a acestora. Argumentează!
4. Formulează o opinie despre raportul dintre structura organelor de partid și poziția politică a secretarului general.
5. Realizează o analiză comparativă între atribuțiile organelor de partid, stabilind asemănări și deosebiri.

LBDIS

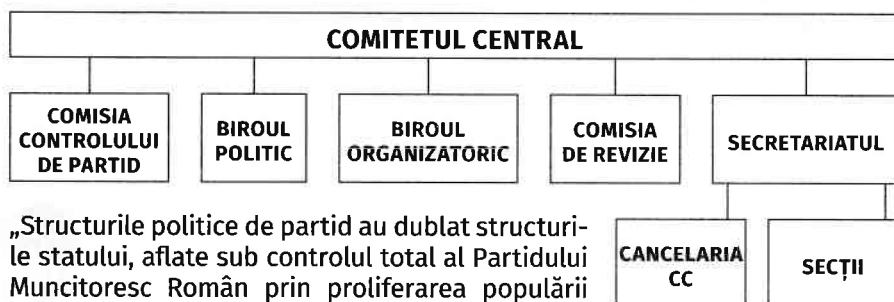
We know
books

Structura piramidală a conducerii de partid și de stat

În teorie, PMR/ PCR se ghida după principiile centralismului democratic și democrației interne: structurile de partid urmau să fie alese prin discuții libere în cadrul unor adunări generale, conferințe și congrese. Congresul ar fi trebuit să coordoneze activitatea celorlalte organe ale partidului (Comitetul Central, Biroul Politic/Comitetul Executiv, Secretariatul), dar, în realitate, rolul său era pur formal. Partidul era condus de Biroul Politic (perioada Gheorghiu-Dej), respectiv CPEX (perioada Ceaușescu), alcătuite din colaboratorii cei mai apropiați ai liderului. În aceste foruri se impunea întotdeauna voința prim-secretarului/secretarului general al partidului, rezultând astfel o structură de decizii piramidală, de la vârf spre bază.

DESCOPERĂ

SCHEMA DE ORGANIZARE A CC AL PMR (1953)

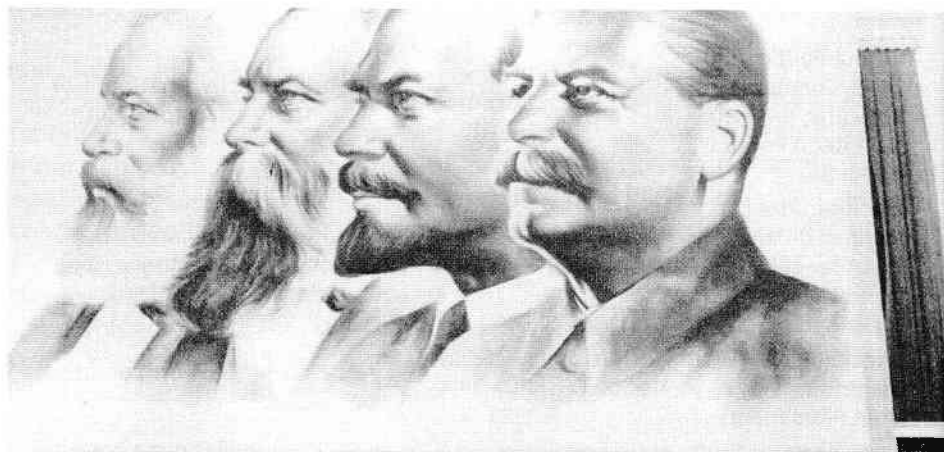

„Structurile politice de partid au dublat structurile statului, aflate sub controlul total al Partidului Muncitoresc Român prin proliferarea populației acestora cu oameni devotați regimului comunist.

În fapt, dominația Partidului s-a realizat prin: structurile politice de partid, de stat sau mixte; crearea unei rețele de personal aflat exclusiv în slujba conducerii comuniste; desemnarea conducerii în structurile politice de stat; ocuparea pozițiilor cheie în guvern de către cei mai importanți lideri ai regimului; controlul exercitat asupra procedurilor de selectare a candidaților pentru deputați în parlament și în organele locale ale puterii de stat pentru a asigura alegerea unui număr adecvat de suporteri simpatizanți ai partidului.”

(Mihaela Cristina Verzea, *Partidul-stat*)

- Identifică și numește din sursă trei elemente prin care partidul comunist și-a asigurat dominația în structurile statului. Formulează o opinie care să conțină și expresia „separarea puterilor în stat”.

„Aspecte de la tribuna oficială cu prilejul sărbătoririi Zilei Internaționale a Oamenilor Muncii”, București, 1 mai 1952. Sursa: FOCCR, Cota 1/1952

ÎNAINTE PENTRU RECONSTRUCȚIA ȚĂRII CONFERINȚA GENERALĂ A PARTIDULUI COMUNIST DIN ROMANIA

Afiș al Conferinței Naționale a PCR,
octombrie 1945.

Sursa: „Imagini ale unui trecut glorios”, 1974

Aspecte de la reînvestirea ca
președinte a lui Nicolae Ceaușescu,
1980. Sursa: ANR

Esau

„Rolul comuniștilor pe scena politică, 1945–1989”.

Vei urmări:

- evoluția numerică a membrilor de partid;
- cronologia secretarilor partidului;
- tactica de sporire a popularității;
- raportarea la Uniunea Sovietică.

SURSA A „PCR este cea mai înaltă formă de organizare a clasei muncitoare, detașamentul ei de avangardă. În rândurile partidului se unesc cei mai înaintați și mai conștienți muncitori, țărani, intelectuali, funcționari. [...] Călăuzită de partid, clasa muncitoare, clasă conducătoare a societății, în strânsă alianță cu țărănimea și în unire cu intelectualitatea și cu celelalte categorii de oameni ai muncii, indiferent de naționalitate, luptă pentru construirea orânduirii socialiste. PCR își întemeiază întreaga activitate pe învățătura marxist-leninistă [...]. Scopul final al partidului este construirea societății fără clase – societatea comunistă.” (Statutul PCR, 1965)

SURSA B „Comitetul Politic Executiv al Partidului se altera compozițional, își pierdea prestanța și și diminua funcțiile văzând cu ochii. [...] Devenise foarte problematică orice analiză critică ce putea trimite spre N.C.; în această constelație el nu mai suporta nici măcar ușoare obiecții aluzive. [...] Se expuneau laconic și criptic probleme de care aflam pentru prima dată. N.C. își atinsese scopul. CPEx rămăsese un cadru, o formă fără fond, simplă titulatură pentru comunicatele de presă în care se consemnau hotărârile sale individuale.” (Dumitru Popescu, *Cronos autodevorându-se... Memorii*, vol. IV)

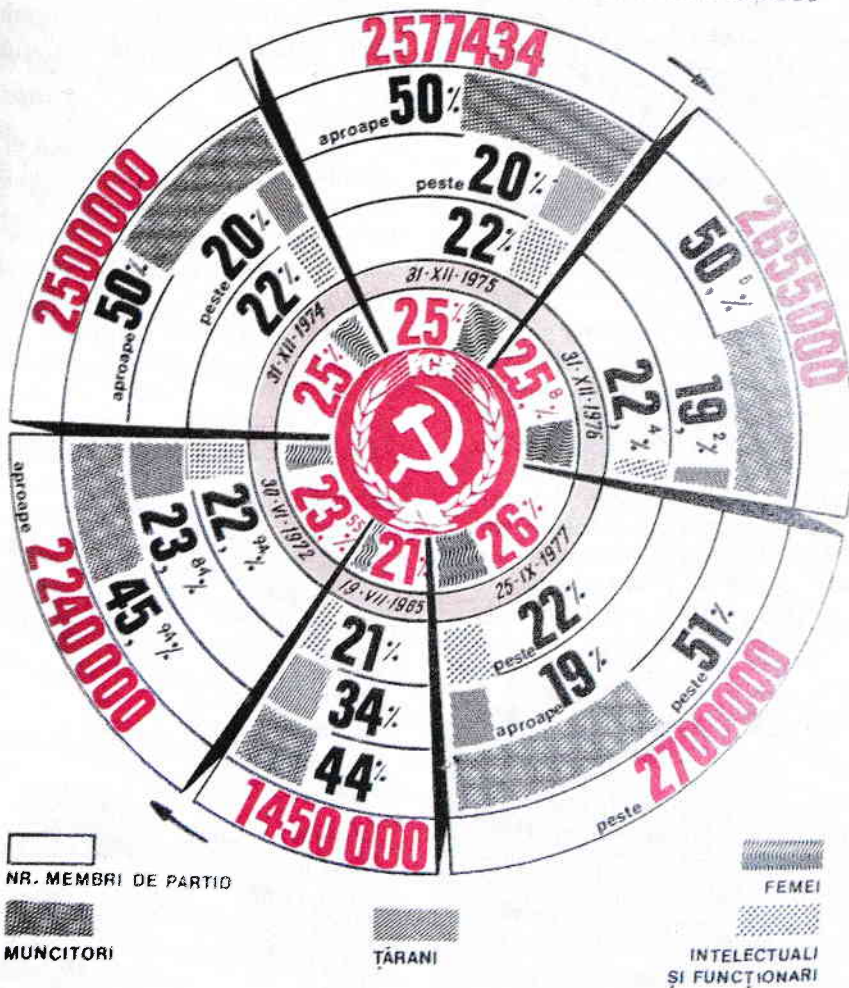
1. Comparați istoria PCdR/PMR/PCR în cele două etape: 1921–1944, 1944–1989, cu ajutorul diagramei Venn.
2. Pe baza surselor A, B și C, formulați o opinie cu privire la motivele pentru care în anul 1977 PCR a ajuns la un număr de peste 2 700 000 de membri.

SURSA C

EFFECTIVUL ȘI COMPOZIȚIA

„Partidul nostru a devenit un partid puternic, care numără peste 2 700 000 de membri. Se poate spune că avem un partid de masă, care cuprinde în rândurile sale pe cei mai înaintați oameni ai muncii din toate sectoarele de activitate...”

NICOLAE CEAUȘESCU

„Întâmpinarea Armatei Roșii. În drum spre Colentina, (Moș) Necule și Prepelită”, 29 august 1944. Sursa: FOCC, Cota: 2/1944

ȘTIAI CĂ...?

- În perioada interbelică, PCdR a acționat prin organizații-paravan: Blocul Muncitoresc-Țărănesc, Comitetul Național Antifascist, Frontul Studentesc Democrat, Gruparea Avocaților Democrați.
- Succesorii lui Gheorghe Cristescu au fost cetățeni de alte naționalități: Elek Köblös (ungur), Vitali Holostenco (ucraian), Alexander Ștefanski (polonez), Boris Ștefanov (bulgar), Ștefan Foriș (ungur).
- PCR a avut o evoluție numerică spectaculoasă, de la cca 1 000 de membri (1944) la 15 000 (1945), 1 060 000 (1948), apoi la 3 831 000 (1989).
- În 1989, PCR avea următoarea compoziție socială: 54,94% muncitori, 15,30% țărani, 20,31% intelectuali și funcționari, 9,45% alte categorii.